

Par uſtizeſchanos ſew paſcham.

Angļu autora
Ralfa Emerſona.

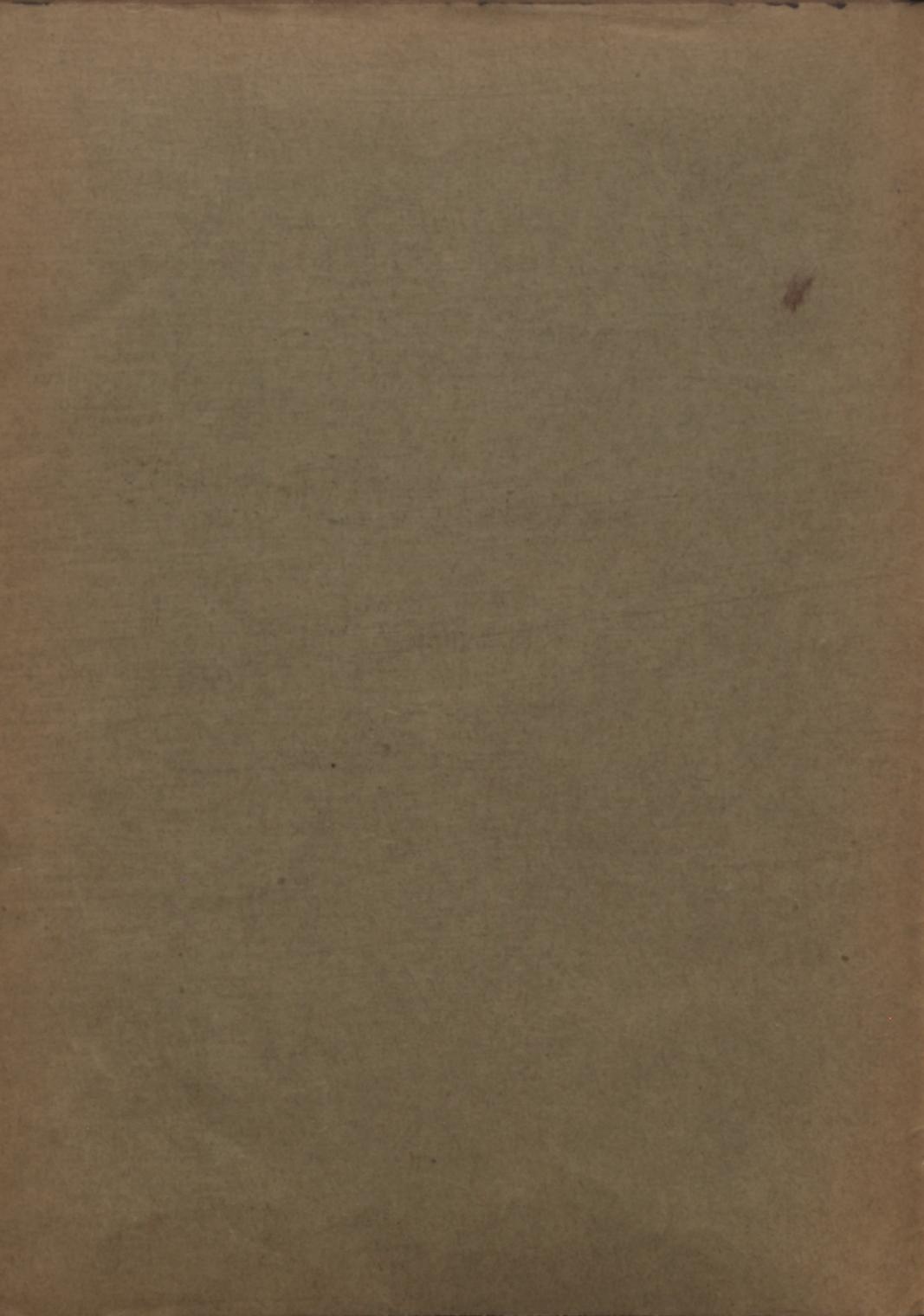
Latviiski no
Diſčenajo Bernharda.

G. Kalnīn iſdewumis
Rigā, 1918. g.

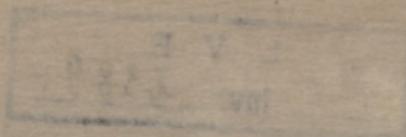
General-komiſija
P. Wihtolina grahm. tirgotawā,
Alwotu eelā Nr. 9.

Maikā 15 řap.

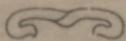

III

L A
6169

Par uſtizeſchanos ſew paſcham.

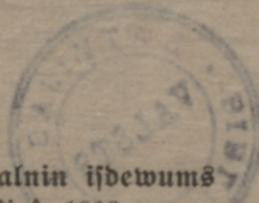

Angļu autora

Ralfa Ēmerlona.

Latviski no

Dīſchenajo Bernharda.

E. Kalnīn iſdewums

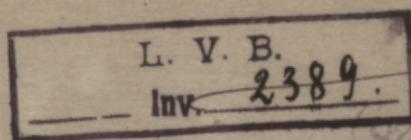
Rigā, 1918. g.

General-komisijā

P. Wihtolina grahm. tirgotawā,
Uwotu eelā Nr. 9.

89 - 9 = 10

1953

0310035565

86

Drukaujuchi D. Wilks un E. Schlinkis,
Avotu eelā Nr. 1.

Par uſtizeshanoš ſew paſčam.

Ralſa Emerson.*)

Es neſen tiku iſlaſijis kahda iſweiziga
gleſnotaja dſejaš. Neraugotees uſ to, ka
winu autors naw profeſionelſ dſejneekſ,
winas ir rafſtitas ar ihpatnibu, un newiš
pehz paraſteem ſchabloniſteem paraugeem,
bet pee ſchahdeem noteikumeem kahdſ gara
raſchojumſ, lai taſ buhtu kahdſ buhdams,
weenmehr iſdaris uſ muhſu dwehſeli jaunu,
ſwaigu eſpaidi; un ta ſajuhta, kuru wiſch
modinatſ, — kad ta ir laba, — apſegs wi-
ſas nepilnibas ta iſteiſhme, ta formā.

Kapehz gan mehſ wiſi neuſtizamees
paſchi ſewim? Kapehz mehſ netiſtim, ka ſa-
juhta, kuru ſauz par labu muhſu paſchu

* Ralſs Walds Emersons, paſihstams ameri-
kanu rafſineekſ, un domatajs, dſim. Bostona 1803.
g., un mira 27. aprili 1882. g.

sirds, neatradis atbalsi ari pee ziteem zilwekeem? Lihds schim laikam mehs wehl paraduschi domat, ka domu ihpatniba pee mihtot iikai ahrfahrtigeem, no wifseem atshteeem domatajeem. Bet laiks ir mumus pahrleezinatees par to, ka ari muhsu paschu wißapflehpakas domas, tad mehs tas issakam, pateizotees zilwezisko dwehselu radneezibai, neisbehgamâ kahriâ top ari par zitu zilweku ihpaschumu. Us scha pascha eemesla tad ari atgadâs, ka lahda no mumus lahldreis ifsazita doma daschureis atgreeschaas pee mumus atpakal zaur trescho roku.

Wisleelako domataju nopolns pastahw ihpaschi eeksh ta, ka wini, neatkarigi no tam grahmatam un tradizijam, kas bija preefsch wineem, ir issazijuschi to, ko wini paschi domajuschi, bet newiš to, ko domajuschi tee zilweki, kuri dsihwoja preefsch wineem jeb reisâ or wineem. Us mata tapat ari katram no mumus wajaga usmanit un notwert tas gaischâs domas, kuras, lihdsigi dsirtsielem, laiku no laika usdsirks un eedegas muhsu apsinâ: preefsch katra no mumus tamlihdsigeem

eefschjeem apgaismojumeem ir daudf wairaf nosihmeß, neßa desmiteem dsejneeku un prahl-neeku raschojumu lasifchana un ifmahzi-schanas.

Un tomehr zif beeschi mehs palaischam garam bes masakas ewehribas eefsch mumss usdirlstoschass kaiatass un ewehrojamass domass tilai tapehz, ka winaß ir muhfu paßchu; turpreti lad mehs fastopam schass paßchass domas kahda paßhstama rassneeka raschojumos, tad mehs eham pahrsteigti no winu leelischkuma un weenfahrschibas un aßgrahbjamees par winam. Wißlabafa pamahziba, kuru mumss fneeds ewehrojamu domataju preefschifhmigee raschojumi, pastahw eefsch ta, ka wini muhß mahza palikt meerigi un neschaußami ußizami muhfu paßchu dwehſeles teelßmem, kaut ari pee tam buhtu janahß sadurßme ar wißas zilwezes eefskateem.

Ir zilweka apsinâ brihshi, lad winch gaißhi redß, ka pakalbarishana naw nekas zits, lä paßchnahwiba, ka winam paßcham fewi jateek ar wißu galâ un jadod fewim atbildiba par to, kas eefsch wina ir labß un

kas launs, kas winsch ir un kam winam wa-
jaga buht. Winam wajaga buht eepreekh
pahrleezinatam par to, ka, neraugotees us
wifu dabâ atrodamu labumu pahrpilniba,
winu ihstenibâ war paehdinat tilai ta wahrpâ,
kura nobreest us winam ihpatnejas semes
un kura teek issaudseta un nowahkta ar wina
paßha puhslineem.

Zilweks war buht laimigs tilai tad,
kad winsch war fazit, ka tas ir ispildijis
fawa paßha darbu, ka tas ir eeliziß dweh-
feli fawâ darbâ un ifwediß to lihds galam,
til labi, zif eespehdams. Bet kad winsch
rihkooses zitadi, tad, ari darbu noheidjis,
winsch nefajutis ne preeka, ne atweeglinas-
juma.

Zilwekam wajaga weenmehr atklahti,
bes bailem un bes noslchypschanas issazit fawas
tizeßchanas un pahrleezibas. Bet pateeßibâ
mehs pa leelakai dalai knapi eedroßchina-
mees atklaht kahdu dakinu no ta, kas mehs
ihstenibâ esam, un ari to mehs daram it kâ
kaunedamees par schas muhsu paßhu pa-
teesibas atsimu, kurai kram no mumis

wajadseja falpot. Kad tatschu heidsot mehs̄ ſapratisim, fa pateesibas atſina mumſ ir do-
ta preelfch tam, lai mehs̄ winai falpotu, un
fa tapebz mumſ ir uſſlits tas teefchais pee-
nahkumſ, darit ſinamu zilweleem wiſu to,
lo mehs̄ eſam atſinuſchi.

Rahdu brihnifchku paraugu mumſ ſchai
ſinā ſneeds daba behrnu personāſ! Behr-
nifch ir wiſur fa mahjāſ; wiſch ir neat-
farigſ un neatbildigſ; norauſſidamees iſ
ſawa ſaktina uſ zilweleem un uſ wiſu, faſ
norifinajas ap wiſu, tas droſchi un ahtri
iſſala ſawu ſpreedumu, ſaka jums taisni azis,
waj juhſ winam patihkateeſ jeb nepatihka-
teeſ, waj wiſch juhſu riſzibu ſauz par la-
bu jeb par launu, waj juhſ winam eſa tap-
nikuſchi jeb ne. Wiſch neruhpejaſ ne par
felam, ne par ſawu labumu. Wina atſauk-
ſmeſ ir ſtaidraſ un tihrſirdigaſ. Juhſ wi-
nam warat glaimot, bet wiſch jums ne-
glaimoſ.

Turpreti pee-audſis zilwekſ ir ween-
mehr it fa uſ luhra un tura pats ſewi it
fa ſtangāſ. Zilwekſ ſina labi, fa riſkojo-

tees patstahwigi jeb iſſakot kahdu neatkarigu, wahrdū, wiſch pehz tam labwehligas waj naidigas nowehroſchanaſ preekſchmetu no ſimteem winam nepaſihſtamu perfonu puſes. Un, juſdamees ſewi nowehrotu, wiſch top bailigſ un nenonehmiſg.

Tatſchu, zilwekſ, kad taſ reiſ atſwabianatos no laufchu domam, iſturetoſ teefchi, dabigi, nenopehrkami, atmestu wiſas baileſ un atſwabinatoſ no wiſeem aifſpreedumeem, tad wiſch eeguhtu pateſu garigu waru. Wina ſpehleſ dabutu muhſchigaſ jaunibaſ norahdijumu, wina domaſ nebuhtu tikai wina perſonigas domaſ, bet iſrahditos par wiſpahrzilweziſleem un pateſeem ſpreedu- meem; wina wahrdi dabutu nepahrwaramu pahrleezinajuma ſpehku un, ka bultaſ, wini ee-urbtos laufchu apſinā, modinadami toſ no winu meega.

Tahdu augſtaſas, wiſpahrzilweziſkaſ pateſibas halsi mehs dſirdam taſ brihſchob, kad mehs eſam weenatnē paſhi ar ſewim; bet wina top wahjaka un apkluſt, jo wairak mehs atrodamees paſaules traži. Sabeedri- ba wiſur atrodas faſwehrneezibā par to, lai uſturetu ſawus lozeſkus neheidſamā maſga- dibā; wina, la kahda apdroſchinaſchanaſ

beedriba, jums par finamu maſhu iſdos til
un til daudſ uſturam, til un til daudſ ap-
ſardsibai u. t. t., ar to noteikumu, lai winaſ
lozeiklis atfazitoſ no ſawas brihwibaſ, no
ſawas personigaſ attihſtischanas. Paſaule
mihle wiſpirms, lai iſtaptu winaſ noliku-
meem; wina ne-eeredſ pee zilweſla uſtizefcha-
noſ paſcham ſewim, ſawas dwehſeles ee-
dweſmam, bet iſluras labwehligi tilai pret to,
kaſ ir nodibinajees zaur laiku un para-
dumeem.

Kaſ grib tapt par ihstu zilweſlu, tam
wajaga atmeſt iſtapſchanu paſaulei; kaſ grib
diſihwot pateefu diſihwi, kaſ lai neleekas wa-
ditees no ta, kaſ ir peenemts uſſkaitit par
labu, bet lai ruhpigi melle pehz ta, fur un
kaſ ir taſ pateefais labais. Naw neka ſweh-
taka un raſchigaka, ka patſtahwiga dwehſeles
pehtischanas. Wiſpirms nodibinat ſewi
tahdū atteezibu pret diſihwes parahdibam,
un pehz tam iſſchirat paſchi preeſch ſewiſ
wiſus jautajumus, kuri paſelas. Man ir
kauns domat par to, ziſ beechi eſ peelai-
digi tiku uſupurejies ſawas pahrleezibas un

zif weegli es tiku nodeweess fastinguſchām
eerihzibam un paradumeem.

Buhtu heidsot, laiks, zilwekam sinat
fewim wehrtibu! Rà tad, teesham, waj tad
wirsch ir kahda nesikumigi d̄simusi buhtne?
Waj tad winam peenahkas flehptees un
bailigi raudsitees wiſapfahrt? Nè, lai ma-
na galwa turas stingri un taifni us plezeem.

Dſihwiba man naw dota preelfch israhdi-
ſchanas, bet preelfch tam, lai es winu dſih-
wotu. Es atſihstu ſawu peenahkumu, runat
pateesibu, ſkaidru pateesibu us wiſeem frusta
zeleem. Man naw jaruhpejås par to, fo
zilweki domà par mani, bet par to, us fo
ihſti es eſmu aizinats.

Jr teesa, tà iſturetees ir gruhti, tapehz
ka us katra ſola tu fastapſi zilwekuſ, kuri ir
pahrpilditi no tàs pahrleezibas, ka wini ſin
labač par tewi, eelsch ka paſtahw tawi pee-
nahkumi. Tatschu, neatkariba no lauschu
dv̄mam ir wiſdrofchala dwehſeles apgaifmo-
juma pasihme: ir weegli, dſihwot ſawu dſih-
wi weentulibâ, bet lauschu ſabeeedribâ ir
gruhti nepadotees winu eefpaidam; bet zil-

wel's ar pateeši apgaifmotu dwehſeli usgla-
baš fawu neatkaribu ari lauschu wiđu.

Peesleefchanaš paradigmeeem, ar kureem
jums pateešibā naw nekahdas dalas, tas ir
tas, preeſch ka juhs patehrejat fawus ſpeh-
kuš, kaš laupo jums laiku un ifdsehſch wi-
ju juhſu dabas ihpatnibu. Te juhs pabal-
stat kahdu nowezojuschu eerihzibu, dodat fa-
wu balsi par un pret daschadam partijam;
te, ka algots weesnizneefs, paehdinajat
draugu un eenaidneeču. Zil gruhti pee no-
darboschanaš ar ſchahdam leetam iſſinat,
kaš juhs pateešibā eſat, — nerunajot pat
par juhſu labalo ſpehju patehrejumu pee
neckeem! Bet padarat darbu, kurſch ihpat-
nejs juhſu dabai, un juhs tuhlit pazelha-
tees pahr puhli; padarat tahdu darbu, un
wirsch juhſu ſpehkuš diwlahrt pawairoš!

Jſtapſchana ſabeedriftam domam ir
gluschi taš pats, kaš „wiſtinu ſchanaš“
rotala: zilwekam, atſakotees no paſcha azim,
wajaga riſkočees ar tauſtiſchanoš.

Kad juhs peederat pee ſaut kahdas ſeſ-

tes, jeb gluschi noschiktas beedribas, tad esat pahrleezinati, ka es ne par kahdu maßfu ne-eeschu us juhsu sapulzem. Es sinu eepreefch, ka es tur nedfirdeschu neweenu spirgtu, sajuhmas pilnu wahrdtu, tapehz ka juhs wisi raudfisitees us weenu puſi, — us to puſi, kura atlauta no juhsu pulzina, un runafat ne ka patstahwigi zilwei, bet ka weena jeb otra schaura wirseena preefch-stahwi.

Mehs sawu patstahwibu aprobeschojam ne tik ween zaur wehrdfisku istapfchanu swescheem eeskateem, bet ari zaur bailem, ka netopam nekonsekventi. Mehs teezamees turet pahraf wehrtigus tos muhsu darbus un wahrdus, par kureem laudis israhda mumis zeenibu; un aif bailem saudet scho zeenibu, mehs newilus padodam kritikai sawu pagahjuschcho dſihwi.

Bet kapehz tad mehs nehfajam us plezeem galwu, kura patstahwigi doma? Kapehz, no oträs puſes nemot, mehs apgruh-tinajam ſewi ar milsigu atminas ſmagumu un baidamees tai runat preti, tapehz ka wi-

nai ir sinam̄s, kād un kā es tiku issazijis
ſchahdas waj tahdas domas? Un kād
jums ari atgaditos runat few preti, tad kās
par to? Man leekās, kā mums, taifni ot-
radi, wajaga stingri kontrolet pagahjuſcho ar
tagadejo un dīhwoſ ar kātru jaunu
deenu.

Pahrmehrige konſelwentiba — tas ir
tas bededellis, kürſch weenmehr ſtahw ſawā
ſargu = weetā pē massirdigu zilweku perfo-
nam; patſtahwigām dwehſelel ar winu naw
nekaſdas darifchanaſ. Waj newajadſetu
zilwekam few pat aiffchuht muti jeb muhſchi-
gi ſtahwet uſ weenaſ weetaſ, lai mēſtu ſawu
ehnu weenmehr tur uſ weenu un to paſchu
ſeenu?

Iſſakat stingri un taifni to, kō juhs
domajat ſchodeen un til pat walſirdigeem
wahrdeem iſſakat ari ſawu rihtdeenas domu,
neruhpedameſ par pretrunu. „Ak kungs!
juhs jau neſapratis!“ iſſaukſees ſirds-ſlimaſ
wezeniteſ. Neſapratis? — tad ta leela beh-
da! Wiſi leelee domataji naw tikuſchi ſa-
prasti no ſawu laika-beedru leelakāſ daſas.

Taſchu, nenoruhpnejatees: zilwekam naw

eefpehjamās darit pahri fawai dabai. Mehās tiffim tureti par tahdeem, fahdi efam; muhfu dabas buhtiba parahdas bes muhfu gribas. Zilweki eedomajaś, ḫa wini israhda fawus tikumus un netikumus weenigi ar apsinigām rihzibam, un nenomana to, ḫa winu labas jeb launās ihpaſchibas ifbrihdi parahdas us ahru, neattarigi no winu gribas.

Tā tad, nebaidatees, kād juhfu daſchah-
dās rihzibās, pehz zitu wahrdeem, neatro-
das rakſtura iſtūribas; peeteek ar to, ḫa kat-
ra juhfu rihziba buhfū godiga un pateeſa
weenā reisā; kād wina buhs tahda, tad ari
wifaś juhfu pahrejas rihzibas, ſenakās un
nahlamās, ſtahwes ar winu pilnigā ſaſkanā.
Sihli nelihdſenumi iſſuhd ſinamā attahlumā
jeb neleelā domu augſtumā: winus nogludi-
na wirſeena weeniba. Wiſlabaka ſuga
gaita noteek ne zitadi, ḫa zil=zafeem, het
kād tu paſkatees us winu no tahleenes, tad
ſchās neweenadibas iſſuhd taifnā, wiſur wee-
nadā linijsā.

Tā iſſlaidrojas ari juhfu rihzibas, pa-
teefas, weenkaſhās, dabifkas. Efat ween-

lahrfchi — un juhsu weenlahrfchi isdaritas eepreelfshejās rihzibas attaifnos ari juhsu tagadejās rihzibas. Rihlojotees arweenu tai-
snigi, neruhpejotees par felam.

Tagad mehs gribejām isskaidrot tos pamata zehlonus, pehz kureem zilwelam wa-
jaga turet wehrtigus sawas apfinas aifrah-
dijumus un to nosihmi, kura tai ir domu
wassii. Pateesibas mellejhana nowed muhs
pee Awota, kusch fatura fewi gan wiha la-
ba buhtibu, gan radosha spehka buhtibu,
gan dsihwibas buhtibu. Preelfch mumis
pilnigi nefaprotamā kahrtā pamostas muhsu
dwehselei tai peemitoschās spehjas un teek-
smes. Isschiribā no ziteem atsihshanas
weideem mehs fauzam ūho augstako atsih-
shanas weidu par apgaismojumu.

Apgaismojums — tas ir neissihstoſchās
domu un darbibas awots. Kad mehs at-
sihstam inihlestibu, pateesibu, labu, tad mehs
paſchi nebuht nedarbojamees lihdī ūawai
garigai ūatishchanai, ūhee stari weenlahrfchi
un teefchi eespeeschas muhsu buhtibā; un lai
ari ū mehs fewi iſtauſatu, no kureenes un

lahdā fahrtā mums raduſees ſchi atſihſcha-
na, lai ari kā mehs zenſtoß uſmeklet muhſu
buhtibā ſha garigā apgaifmojuma zehloni
— nekaſ un neweens mums ſchā ſinā ne-
ſpehj dot ne wiſmaſalo paſtaidrojumu.
Weenigais, kō mehs waram droſhi noteift,
ir taſ, waj mums ir lahdas pateeſibaſ at-
ſihſhana, waj naw winaſ. Daschi zilwecki,
protamis, noleegs apgaifmojumu tapat, ka
wini noleedſ wiſas pahrleezibaſ. Schee zil-
weki ſajauz apgaifmojumu ar ſinaſchanu; wi-
ni eedomajaſ, ka pateeſibaſ ſinaſhana at-
karajas tikai no zilweka noteikumeem, bet
wini maldas. To paſchu pateeſibaſ gaif-
mas ſtaru, kuru eſ eſmu eeraudſijs, war
ar laiku eeraudsit ari wiſs zilweku dſimums,
lai gan war atgaditees ari taſ, ka neweens
winu naw redſejis pirms manis. Pateeſi-
baſ atſlahſchanas preeſch manis, kurſch eſ
winu eſnau atſiniſ, ir tahnas pats neapga-
ſchams faktis, ka ſauleſ eſamiba.

Pafaule nezeefch patſtahwigu dwehſeli,
tapehz la winaſ iſſazifchanas wahjina pagah-
juſcho autoritati, apklahj ar kaunu wina

flawenibu, nostahda us weena lühmena ba-
gato un nabago un mahza zilwezei netizet
pasaulei us wahrda. Bet tizet us wahrda
ir weeglprahtigi un atfahrtot sweschus wahr-
dus — nulligi. Sahksam labak runat par-
to, kas atflahjas muhsu paschu dwehselei,—
eelfch ta ir dsihwiba un kustiba. Wiß la-
bakais, wiß tilumi pastahw dwehseles pa-
stahwigā apgaismojumā. Weens zilwels
jeb wesela fabeedriba, kas ir pahnemti no
scha prinzipa, pehz pascha dabas likuma,
garigi uswahrēs semes, tautas un walstis.

Mums wajaga galwenā fahrtā sekot
muhsu azumirfligai telofchai dsihwei, bet ne
apstahtees pee pagahjußchās. Katra dsihwi-
bas darbiba teek pahrtraukt pa atdufas
laiku un atkal atjaunojās pee tahlakas ku-
steschchanās no epreelfchejā stahwolla us fahdu
jaunu.

Muhsu laikos zilweki aismirst, ka wiß-
pirmā fahrtā wineem fewi wajaga swehti
zeenit z il weku. Bet zilweka augstakā ih-
paschiba pastahw eelfch ta, ka pee dwehselfis-
ka lihdsswara wina apsina, stahdamās falarā

ar atsihſchanas Uwotu, ir ſpehjiga ſapluhſt
kopā ar wiſas garigās dſihwes besgalibū.

Tatschu zilweſt ſawu garigo baribu ne-
fmel wiſ teefchi iſ ſcha awota, bet labat iſ-
ubago weens no otra pa kaufinam ſahma-
kuſcha uhdens . . .

Zilweſt ir hailigs un weenmehr praſa
preekſch fewis peelaidibu. Winſch knapi
eedroſchinajas ſazit: es eſmu, es domaju.

Mehſ wiſt lihdsinajamees behrneem,
kuri atlahrtojam ſawu wezmahtu neapgah-
ſhamas pateeſibaſ, pehz tam ſkolotaju, un
peeaugot ari zitu eewehrojamu zilweku pa-
teeſibaſ. Ar kahdām puhelem mehſ zen-
ſchamees ifmahzitees no galwas wahrdus,
kurus mehſ eſam dſirdejuſchi! Kad mehſ
paſchi nonahkam lihds tam pakahpeenam, uſ
kura kahdreis ſtahweja ſhee preekſchgaheji,
un ſaprotaſt winu wahrdu domas, tad
mehſ juhtamees tik loti peewihluſchees, ka
mehſ labprah tifi wiſu aſmirſtu, ko mehſ no
wineem eſam dſirdejuſchi.

Mumš wajaga mahzitees eet weeneem.
Weentulibai wajaga fagatawot pateefo dsih-
wi fabeedribā. Tā tad fahksim aiffargat
fawu eelschejo paſauli.

Kad mehs ar weenu rahweenu newa-
ram pazeltees lihds swehtajo swehtai dsih-
wei un lihds tam, kā falpojam weenigi aug-
stakeem gara likumeem, tad, wiſmaſ, ture-
ſimees preti fahrdinachanam. Daschu reif
iſleelas, it kā wiſa paſaule buhtu ſafwehre-
juſees moſit muhs ac nepanchameem nee-
keem. Weens garlaikojas, otriſ nejuhtas
wefels; besdarbiba, darbi, truhkumš, nesi-
nachana gruhſtas pee juhſu durwim un
kleeds: nahz pee muimš! Bet tu ne-ej! Ne-
iſſchlehrdi weltigi fawu dwehſeli, paleezi
meerigi fawā iſtabā un ne-eemaisees wiſas
ſchaſis nejehdſibu nejehdſibās. Bet pee tam
pehz eefpehjaſ iſlej pahr wineem muhſchi-
gas pateefibaſ gaſmu.

Nobeidsat ar leekulotām draudſibaſ
ſaitem un weefmihlibaſ parahdiſchanam;
beidsat reif us wiſeem laikeem dsihwot preekſh
tam, Iai iſpilditu ſcho wiloscho un peewilto

zilweku gaidas, ar kureem jums ir darischa-
nas. Sakat wineem: „Kungi, lihds schim
laikam es dsihwoju ar jums, padodamees
wifam peenemtäm peeflahjibam, bet no scha
brihscha es peedereschu pateesibai un felo-
schu tikai winas likumeem. Es peelikschu
wifus spehkus, lai sagahdatu pahrtiku sawai
gimenei un radeem un buhschu ustizamakais
wihrs sawai seewai; bet wifas schas attee-
zibas es dibinashu us kahda jauna prin-
zipa, kusch buhs saßkanâ ar manas dabas
garu, bet newis ar zitu paraugeem. Juhsu
dsihwe naw preesch manis; es newaru il-
gaki tai padotees. Ja juhs esat spehjigi
mani mihlet tahdu, kahds es esmu, tad ta
ir preesch manis leela laime; bet kad ne, tad
tizat, ka es tomehr buhschu juhsu zeenishchanas
wehrts. Saprota, ka man wajaga heidot
buht paßham seewim, wajaga heigt apflehpt
sawas teekmes un sawas pretoschanas un
stahwet par sawu dsiako pahrlezzibu sweh-
tumu. Es esmu nolehmis un gataws ta-
gad wifas paßaules preeschâ ißwest darbâ
domas, kuras pilda manu dwehseli ar aif-

grahbtibu, un eet prefi mehrkim, kuru wi-
nas man rahda. Ne=efat tatschu til zeetsir-
digi, ka juhs tadehl atnemtu man sawu
mihlestibu. Katrā sinā es neapwainoschu
ne juhs, ne fewi ar leekuligu peefahwibū.

Newis aif lepnibas gara jeb patmih-
libas es esmu nonehmees rihkotees tā, bet
aif pasemibas un walfirdibas. Mans la-
bums, juhsu un wisu zilweku labums ir —
dsihwot pehz taifnibas, lai ari zil ilgu laiku
mehs buhtu dsihwojuschi melos. Mani
wahrdi warbuht jums tagad isllifees zeeti,
bet ja ne schodeen, tad warbuht rihtu, juhs
paschi felosat sawas pateesas dabas edwehf-
mam, un, kad mehs paturesim azis patee-
sibu, tad wina juhs un mani nowedis pee
weena mehrka."

Laimigs ir tas, kusch, atmestams tos
dsinulus un zehlonus, pehz kureem parastā
lahrtā zilweze mehds rihkotees, nolem ustize-
tees pats fewim. Wajaga buht zehlai
dwehselei, zeeschai gribai, gaisham flatam
tam, kusch war peezeest sabeedribu, paradu-

mus, nolikumus un nowest ſewi lihds tam,
ka weenigi eelfchejai pahrleezibai buhtu pahr
winu tas pats ſpehks, kufch preekch ziteem
ir dſelſchanai nepeezeefchamibas.

Bet raugotees uf tagadejo ſabeeedribas
garu, newar nenoschehlot to,zik tahlu mehs
wehl efam no tamlihdsigas atteezibas pret
dſihwi. Zilweka nerwi un ſirds ir ifkaltu-
ſchi, un mehs wiſi efam tapuſchi par bai-
ligeem, apjuſuſcheem gauduleem. Mehs
baidamees no pateesibas, baidamees no ih-
patnejibas, baidamees weens no otra. Naw
gandrihs ſtarp mumſ ne wihrreeſchu, ne
ſeeveeſchu, kuri buhtu ſpehjigi ap-
dwehſt ar jaunu dſihwibu muhſu personiſto
un ſabeeedrifko dſihwi. Leelakà dala muhſu
laiku zilweku ir tik nabadſigi, ka wini naw
ſpehjigi apmeerinat paſchi ſawas wajadſibas;
winu patmihligas eegribas ſtahw ſkarbà pre-
teſchlibà ar winu pateefo waru, kura deenu
no deenas wairak ſirgst un nowahrgst. Wiſi
mehs efam — wceſiſtabu waroni, bet kad
wajaga zihnitees ar likteni, tad mehs ſa-

prahtigi fahpjamees atpaſal, neſaprasdami,
fa taifni ſchahdā zihna ari ſpehki ſtiprinajās.

Tà fa naw neka paſchbuhtniga ne
muhsu dſihwes ſaprachanā, ne mahkſlā, tà
naw neka poſitiwa ari muhsu ſabeeedriflaſ
dſihwes garā. Wiſa paſaule leelās ar zil-
wezeſ progreſu, un gandrihs neweenſ ne=eet
uſ preelfchu.

Tas patſ ir nomanamſ ari ſabeeedribā:
aifejot tahlaſ uſ weenu puſi, wina alkahyās
atpaſal no otrās; winaſ domatais progreſs
ir lihdsigſ ſtahwolla mainai, bet ne pama-
tigam paſrlabojumam.

Bef tam, katriſ tà ſauzamā progreſa
eeguwumſ ir ſaweenots ar daschadeem ſau-
dejuemeem: ſabeeedriba top bagataka, peemeh-
ram, ar lahdu jaunu ifgudrojumu, bet to-
teefu ſaudē lahdu ihpachibū, kura katrā no
numſ eedſimufi. Žsglihtotam zilwekam ir
ekipaschaſ, bet winsch knapi prot rihkotees
ar ſawām lahjam. Winam ir ſtaifis Gen-
fas pulſtenis, bet winsch newar noteift ſtu-
du pehz ſaules; winsch nopehrѣ astronomiſku
kalendaru un, paſaudamees uſ to, fa atra-

dis winā wifu wajadfigo, nepasihst neweenu swaigshnu tehlu pee debesim, nenowehro ne pawafara ne rudens deenas un nafts weenado garumu.

Saprahtigs zilweks, atmefdam s wihi, kas leeks, beigu beigas atgreeschhas pee ta, kas winam ir nepeezeefchams.

Waj misu slaitis tagad drukajamo grahamatu, wisbahri nemot, atnes kahdus auglus preefsch lasitaja prahta un gara? Waj apdrofchinaschanas heedribas pamašina nelaimes gadijeenus? Waj mehs neefam ismainijuschi pret tagadejo tikumu pahrimalzinaschanu leelu wairumu eelfchejas energias? Wahrdos mehs labi formulejam sawas pahrleezibas, bet waj mehs winas iswedam dsihwé? Stoiku sektē latris bij stoikis, bet waj starp fristiteem latris ir fristligs?

Tikumislaš kahrtibas likumos naw nowirfchanas, us mata tapat, la winas naw fisiflaš fmaguma un kustibas ahtruma likumos: zilweku dsimuma progres neakarajas no laika. Wisas XIX. gadu simtena sinashanas, wisas mahfslas, wisas filosofijas un sektes neradis zilwelus augstalus par senafeem zilwezes mahzitajeem. Tas, kufch pehz gara ir rada senajeem gudrajeem,

neſaukſees pee winu wahrda, palidams
weenlahrſchi taſ, kaſ winſch ir un ſaukahrt
taſ par jaunu pehznahzeju ziltſtehwu.

Sewim uſtizeſchanas truhkuma dehſ
zilweſti ar leelaſo zihtibu mehdſ uſturet ſpeh-
ſa wezo, nodibinajuſchos lahrtibu; wiſi ir
tiftahl eestigufchi materialaſ intereſes, ka wi-
ni uſ paſchu zilweziſlaſ dwehſeles progreſu,
furſch iſſiſlaſ atteezibas pret zilwekeem, at-
tihſtibā un dſihwes ſapraſchanā, raugas tikai
no ſawa manas ſtahwoſla uſlaboſchanas
redjeſpunkt. Wimu zeenifchanas mehr-
auſla ir weena waj otra bagatiba, bet ne
zilweſta eelfchejd wehrtiba. Bet pateſi if-
glihioſ zilweſta launas ſawa ihpaſchuma,
ſawu kapitalu aif zeenibaſ pret ſawu ſapra-
tigo „es.“

Zilweſta pateſai dabat ir ihpatneji
eeguht dſihwibaſ neiſſiſhkoſcho garigo man-
tu. Bet atkariba no ahrejeem, matieraleem
labumeem nowed muhs lihds wehrdſiſlai
padewibai zilwekeem un neaufchibam.

Nē, mani draugi, ne uſ tahdeem pa-
mateem mumſ wajaga uſzelt muhſu dſihwi,
bet uſ gluſchi pretejeem pamateem, pee ku-
reem zilweſta atmet ſapuwiſchos, ahrejoſ
atbalſtus un, neko nepradiams no zilwe-

feem, widū pastahwigām kustibam paleek tā
nekuštinams wiſa apkahtrejā stabš.

Zilweks, tizat man, ir wareniga buhtne,
un tas, kursch apſinajas ſawas dwehſeles
warenibaſ un ſina, ta tas top wahjalš,
kad wiſch melkē ſpehlu ahrpuš ſewiš, —
tas, padarijiš ſwabadus meeſu un garu
top par iſtu waldoni, eet taisni un padara
brihnūmus. Wiſch lihdsinajas zilwekam,
kursch, ſtahwedams uſ ſawām kahjam, glu-
ſchi dabifki, ir ſtiprakš par to, kursch pakri-
tiš pee ſemes.

Eeguhstat ſewim wiſu ar darbu un
neatlaidigu gribu, — ar to teek uſliktas ſai-
teſ nejaufchibas ritenim, kursch weenmehr
rinkoſ jums paſal.

Naudas panahkumi, iſweſeloſchanaſ
no ſlimibaſ, aifzelojuſcha drauga pahrnahl-
ſchana — tamlihdſigi apſtahlli juhs preezina,
un juhs ſahkat zeret, ta gatawojas preekſch
jums laimes deenaſ. Bet nezerat uſ to:
ne ta teek eeguhta laime. Neweens juhs
nepadaris laimigus, ta ween juhs paſchi,
un nekaſ juhs neapmeerindas, nekaſ, ta
ween no jums paſcheem pehz eefpehjaſ
dſihwē iſwedamais tas, uſ ko jums aifrahda
newiſ kahda ſwescha, bet juhſu paſcha ſa-
prachana.

Sj R. Emerson raksteem.

Pahrdomajeet par to, kas jauns ir juh-
su masâ, iswchletâ bibliotekâ. Gudrako un
zeenijamaako wihrus fabeedriba, kura war buht
ismekleta is wifam ziwilisetam semem tuh-
stots gadu laikâ, atstahja jums labakâ fahr-
tibâ sawu mahzibu un gudrigu resultatus.
Laudis paschi ir nosflehguschees un nepee-
eetami, weentuli un buhtu nepazeetigi, ja
tos pahrtrauktu, buhtu attahlinati no jums
zaur etileti, bet domas, kuras tee pat fa-
weem labakeem draugeem neatlahja, sche
rakstitas preefch mums gaischeem wahrdeem,
preefch mums, zita gadusimtena swescheem
laudim. Grahmatam mums japatelizas par
to swchtibû, kas nahk no augstas, saprahti-
gas darbibas.

Preefch tautam, tapat ka preefch atse-
wischlam personibam, atswabinafchanas no
aispreedumeem nepamasina moraliskus
schkehrschlus, bet tilai apmaina rupius

ſchkehrsclus pret ſmalkafeem. Daudſ naba-
ga dwehſelu pee tam ſaudē ſawuſ albalſtuſ.
Bet te naw neka ſlitta ne bihſtama. Tifai
augſhana. Behrnam jamahzaſ eet weenam
paſcham. No ſahluma zilweſſ, ſaudejiſ pa-
raſto mahntizibu, ſajuhtas ſudiſ, beſ mah-
jaſ... Bet ſchiſ, eelſchejo balſtu ſaudejuſuſ
winu dſen eedſilinatesſ ſewi, un wiſch
juhtas ſtiprinatſ. Wiſch ſewi ſajuhtas
waigu waigā ar leela Deewa klahtbuhtni.
Wiſch laſa, newiſ grahmata, bet ſirdi,
10 baufchlu un ewangeliſa orginaluſ. Ur
wina maſa baſnuzina iſplefchaſ lihds leeli-
ſlam debefu telpaſ deewnamam.

Kriſtus bija pateeſſ praweets. Wiſch
redſeja dwehſeles noſlehpumu. Wiſch re-
dſeja zilweka leelumu. Wiſch bija uſtizigſ-
tam, laſ dſihwo juhſoſ un mani. Wiſch
redſeja Deewu eemeefotu zilwekā. Un leelāſ
gawileſſ Wiſch fazija: „Eſ eſmu deewiſchſ,
Deewiſſ darbojaſ zaur mani, runa zaur
mani. Ja gribi redſet, — ſkateeſ uſ ſewi,

kad tu domà un juhti tå, kà es tagad do-
maju un juhtu".

Eepasinees ar to pawehlofcho likumu,
kursch dsihwo lauschu sirdis, winsch scho li-
kumu neatstahja ne sem kahda zita eespaida.
Winsch scho likumu atsina par paschu Deewu-

No eelshas jeb aif mumß spihd gaishma,
— mehs atsihstam, ka mehs nelaß, bet ka
wiss ir schi gaishma. Zilwes ir tilai tas
swehntizas sahade, kurâ miht wiß gudriba
un wiß labß. Tas, ko mehs parafti no-
sauzam par zilwelu — ehdoschà, dseroschà,
dehstijoschà, rehkinoschà buhtne, mumß ne-
stahda preekschà zilwelu wina ihstâ gaishmâ,
bet, turpretim, neihstâ. Ne winu mehs zee-
nam, bet to dwehsele parahdas zaür wina prahdu,—
tas ir genijs; kad ta parahdas zaür wina
gribu, — ta ir labdariba, kad zaür wina
juhtam, — ta ir mihlestiba.

Ir gudris sakams wahrdß: „Deewß nahf
pee mumß bes saußchanaß“ — tas nosihmè,

ka naw ſchlehrſchlu ſtarþ mums un besgalibu, naw ſeenas starþ zilweku — ſekam un Deewu — zehloni. Seenas ir peenemtaß, — mehß noweenas puſes preeetami wiſeem dſileem deewiſchligo ihpaſchibu eefpaideem.

Ta ari ir kaſ ſeels un labß preefſch jums, tad taſ nenahſſ us pirmo jeb otro ſauzeenu, nenahſſ pee jums weegli, beſ puhlem, jeb falonâ... Chrkchki nu krau- jaſ — luhl deewu zelſch, — ſazija Porſi- rijß.

Labakee prahli, kaſ mihl pateſibu patee- ſibas labad, nenopuhleſees peefawinadami pateeſibu par ihpaſchumu. Wini to uſnem wiſur, kur to fateek, ar pateiſibu, un neap- ſihmè to ar kahdu nebuht wahrdū, tapehž ka ſchi pateeſiba jau ſen, muhſchibâ teem peederejuſi.

Newehlees tapehž nahwi, ka tew gruhti dſihwot. Wiſas paſaules naſtas us katraß moralifkaſ buhtnes plezeem peefpeſch to iſpildit ſawu uſdewumu. Weenigais lih-

dselliš atswabinatees no ſchi ſmaguma ir
peepildiſchana. Lewi tikai tad atlaidiſ, kad
ispildiſi ſawu darbu.

Beeneet to, ka dſihwe ir nerimſtoſcha uſ-
wahra, — to, kurſch, pateizotees tam, kaſ
teezaſ uſ besgaligo un realo, atrod atbalstu
ne uſſlawā, het darbā, — kaſ neſpihd un
negrib ſpihdet. Winſch eepreeſch to ſina-
dams, iſmeleja to labdaribu, kura padota
ſahkaſchanam, to pateeſibu, preeſch kuraſ
iſnihzinachanas ſaweenojuſcheeſ wiſi tāſ iſ-
klihdinatee eenaidneeki. Augſtaſla labdariba
arweenu pretiga paſauleſ lifumam.

Neeeweſtrojemu panahfumu paſtahwiga
iſpildiſchana ar weenkaſhrſchām un moralifki
paſilatām juhtam ſiiprina rakſturu lihds tai
paſahpei, uſ kuraſ taſ wihrifſki un ſpebzigi
darboſees paſauleſ troſni un uſ ſoda
weetaſ.

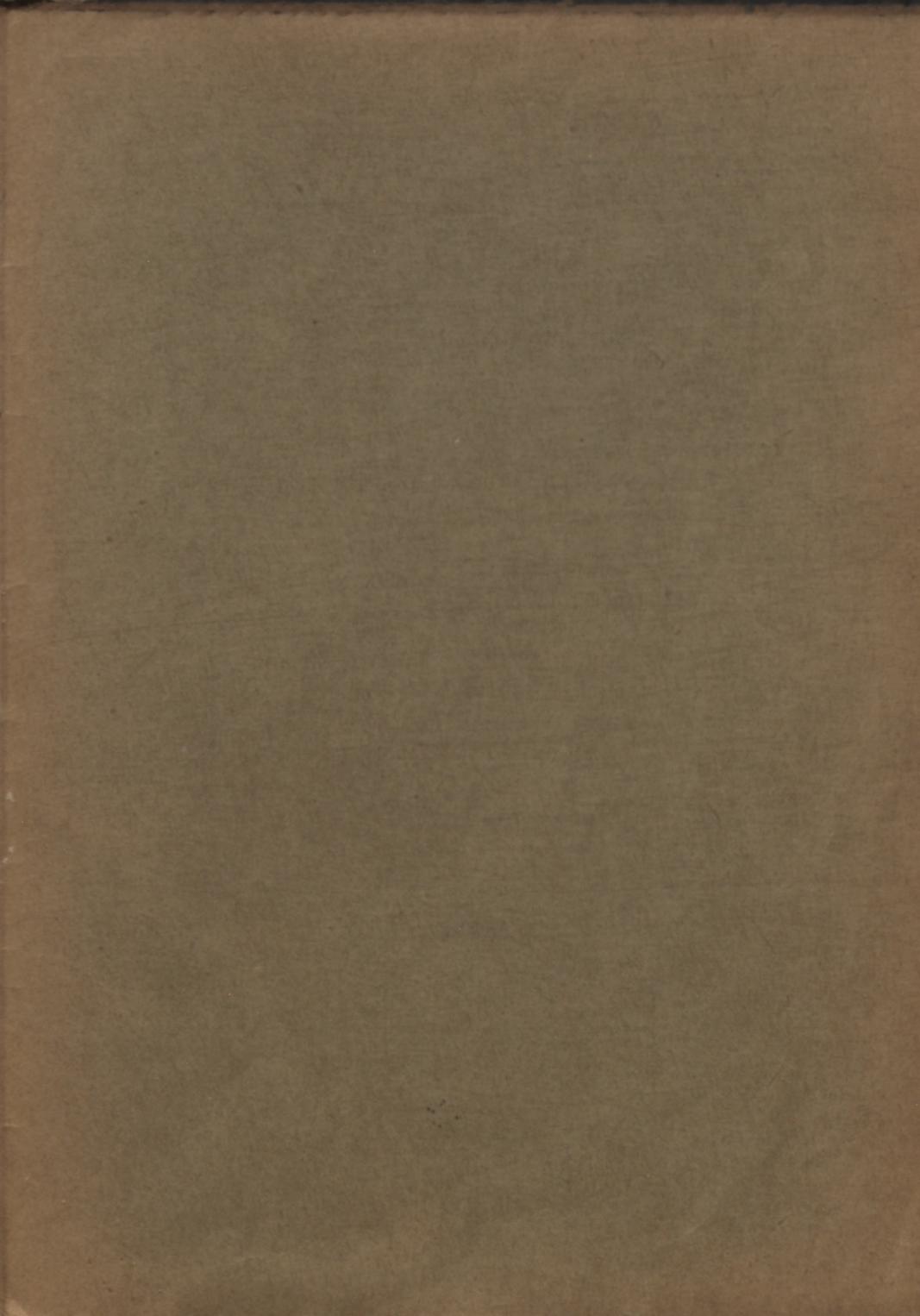
Es domaju, ka katriſ weſels prahſtſ buhſ
tai pahrleezibā, ka ja labaſ, lai apſinigi per-
fonifla dſihwe turpinatoſ, ta turpinafees

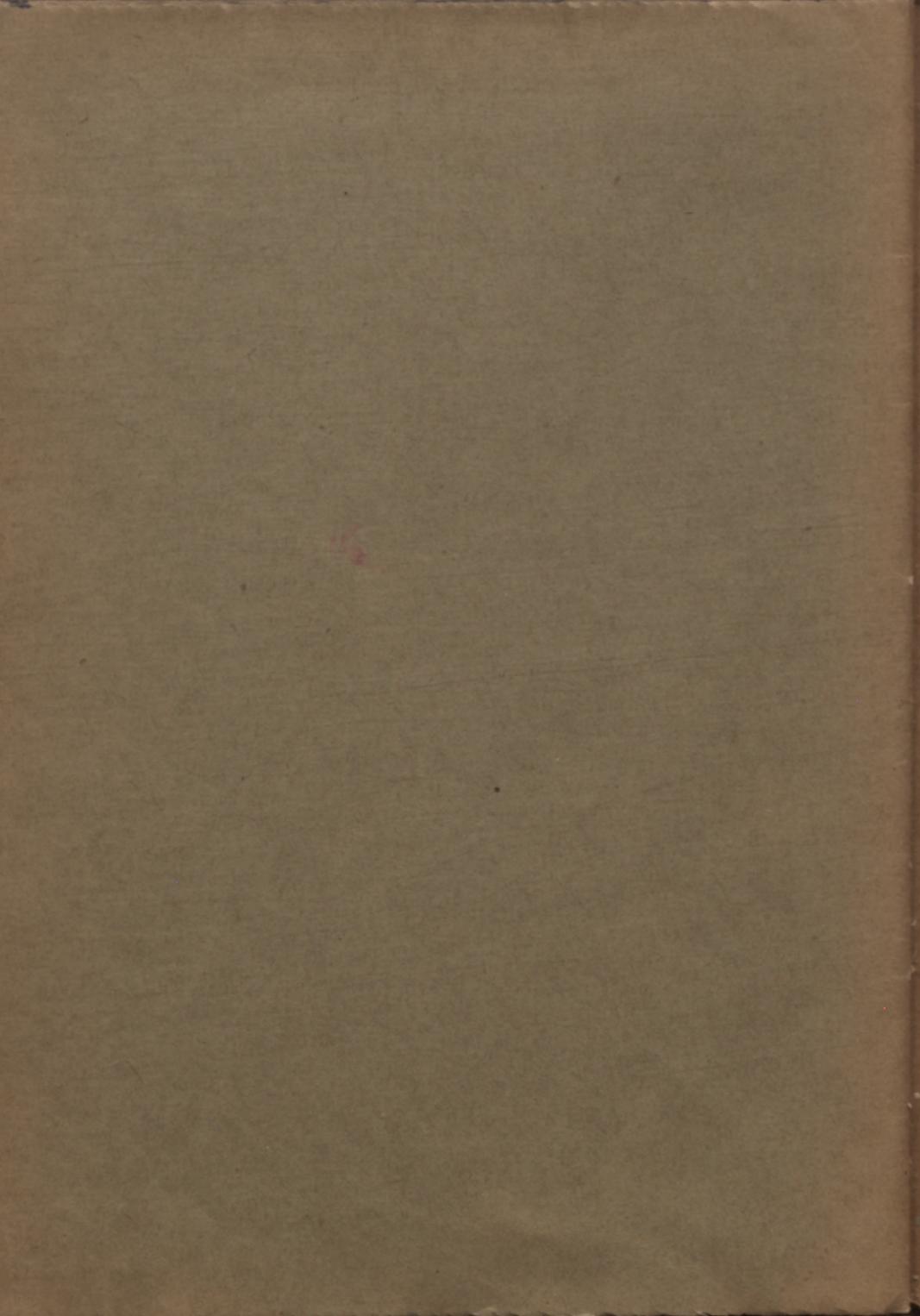
bet ja naw labač, tad ta beigfees. Ja meħs redsetu wiſu, tad meħs redsetu, ka tā ir labač.

Wiſs, ko es no Deewa redseju, mani pechpeeda tizet wiſam tam, ko es neeſmu redsejis.

Wiſs, ko es redseju un ſinu, mahza mani tizet tam, ko es neeſmu redsejis un neſinu. Tam, ko ſagatawo preekſch mumħ. Lifteniš nahkotnē, kaſ tas ari nebuhtu, tam jabuht kaut kam leeliffam, zehlam, peħż wina darbu eesihmem, kuras meħs fhe ſinajam. Muħħu nahkotnei jabuht liħdsigai muħħu iħpaſħibam: atminai, zeribai, fajegħgħi, prahtam.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTEKA

0310035565

30